

Anni Härkönen & Annu Karjalainen

LAPSEN YKSILÖLLISYYDEN TUKEMINEN PÄIVÄKODISSA

LAPSEN YKSILÖLLISYYDEN TUKEMINEN PÄIVÄKODISSA

Anni Härkönen & Annu Karjalainen
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)

Tekijät: Anni Härkönen & Annu Karjalainen
Työn nimi: Lapsen yksilöllisyyden tukeminen päiväkodissa
Työn ohjaajat: Riikka Huttunen & Pirkko Pietilä
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2014
Sivumäärä: 39 + 3 liitesivua

Lasten yksilöllisyys on ajankohtainen keskustelunaihe puhuttaessa suomalaisista päiväkodeista. Yksilöllisyyttä korostava kasvatustapa on noussut suosioon viime vuosien aikana. Tämä näkyy vahvasti myös päiväkotien tavassa suunnitella toimintaansa. Tutkimuksemme on osa kouluhyvinvointihanketta, jonka tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia Kempeleessä.

Laadullisen tutkimuksemme tavoite on kuvailla päiväkodissa työskentelevien varhaiskasvatuksen ammattilaisten kokemuksia lapsen yksilöllisyyden tukemisesta päiväkodissa. Tutkimuksemme haastattelimme erään kempeleläisen päiväkodin neljää varhaiskasvatuksen työntekijää. Työntekijöillä oli erilaiset koulutustaustat ja eripituiset työurat takanaan. Haastattelumme oli teemahaastattelu ja se suoritettiin parihaastatteluna. Haastattelut olivat avoimia keskustelutilaisuuksia. Haastattelut nauhoitettiin, jonka jälkeen ne litteroitiin. Analyysimenetelmänä käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimuksemme osoitti, että tutkimukseemme osallistuneiden varhaiskasvatuksen ammattilaisten mielestä lapsen yksilöllisyyden tukemisen kannalta tärkeintä on luottamuksellinen suhde vanhempien ja työntekijöiden välillä. Tiedon jakaminen lapsesta niin vanhempien ja työntekijöiden välillä kuin työntekijöiden kesken päiväkodissa on ensiarvoisen tärkeää yksilöllisyyden tukemiselle. Työntekijöiden on tärkeää pitää lasta arvossa ja kunnioittaa häntä, ja suunnitella toimintaa lapsen tarpeiden mukaan.

Avainsanat: päiväkotitoiminta, leikki-ikäinen, yksilöllisyys, teemahaastattelu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Social Services

Authors: Anni Härkönen & Annu Karjalainen
Title of thesis: Support of children's individuality in kindergarten
Supervisors: Riikka Huttunen & Pirkko Pietilä
Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2014
Number of pages: 39 + 3 appendix pages

Children's individuality in Finnish kindergartens is a current topic today in the discussion of Finnish daycare. Children's individuality has been emphasized over the years. Our thesis is a part of the project called Kouluhyvinvointihanke. The project focuses in welfare of children and young people in Kempele.

Target of our qualitative research was to describe experiences of employees in kindergarten and about their feelings concerning individuality of children. In our research we interviewed four employees of a kindergarten in Kempele. Employees had worked in kindergarten different amount of times and they had different education backgrounds. Our interview style was theme interview and it was performed in pair interviews. Interviews were open discussions. Interviews were recorded and transcribed. The material was analysed using material-oriented content analysis.

Our research showed that the most important thing to support children's individuality in kindergarten is a discrete relationship among parents and employees. It's also important to share information about child with parents and other employees. Employees should keep children in value and respect them like they respect other adults. The activities used in kindergarten should be based on what children needs.

Key words: kindergarten, child, individuality, theme interview

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 LAPSEN KASVUSTA JA KEHITYKSESTÄ	8
2.1 Leikki-ikä	8
2.2 Ekokulttuurinen teoria.....	9
2.3 Kontekstuaalinen kasvu	10
3 YKSILÖLLINEN LAPSI PÄIVÄKODISSA.....	14
3.1 Lapsilähtöinen kasvatus	15
3.2 Kasvatuskumppanuus.....	16
3.3 Moniammatillisuus.....	17
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	18
4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä	18
4.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat	19
4.3 Tutkimusmenetelmä.....	19
4.4 Aineiston keruu ja tutkimukseen osallistuvat henkilöt	21
4.5 Aineiston analyysi.....	22
4.6 Tutkimuksen luotettavuus	23
4.7 Tutkimuksen eettisyys.....	24
5 LAPSEN YKSILÖLLISYYDEN TUKEMISTA MAHDOLLISTAVAT KEINOT PÄIVÄKODISSA.....	26
5.1 Luottamuksellinen suhde ja yhteistyö vanhempien kanssa.....	26
5.2 Lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen	28
5.3 Eri näkökulmat lapsen yksilöllisyyden tukemiseen	29
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7 POHDINTA	34
LÄHTEET	37
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Uusi laki lasten päivähoidosta on valmisteilla. Laki lasten päivähoidosta on säädetty jo vuonna 1973, joten uudistukselle on tarvetta. Sosiaali- ja terveysministeriön varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jaosto ehdottaa muun muassa, että lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman teko ja tarkistus tulisi lakisääteiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 32.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen on jo itsestäänselvyys useimmissa Suomen päiväkodeissa, mutta lailla vahvistettaisiin lasten yksilöllisyyden huomioimista entisestään. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan, että lapsikohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa ”otetaan huomioon lapsen kokemukset, tämän hetken tarpeet ja tulevaisuuden näkymät, lapsen mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja lapsen yksilölliset tuen ja ohjauksen tarpeet” (Stakes 2005, 33). Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma varmistaa, että lapsen yksilölliset vahvuudet ja myös tuen tarpeet käydään läpi. Yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma myös helpottaa päiväkodin henkilökuntaa lasten yksilöllisten tarpeiden tukemisessa, koska lapsen vahvuudet, tuen tarve sekä suunnitellut toimenpiteet näiden vahvistamiseksi voi aina tarvittaessa tarkistaa suunnitelmasta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan seuraavaa: ”Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista” (Stakes 2005, 11). Lapsen hyvinvointia varhaiskasvatuksessa edistävät mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsen suhteita vanhempiin, kasvattajiin ja muihin lapsiin pidetään yllä, ja hän kokee kuuluvansa vertaisryhmään. (Stakes 2005, 15.)

Tutkimuksemme on osa Kempeleen kouluhyvinvointihanketta, jonka tarkoituksena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Hankkeen tarkoituksena on tutkia hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä riskien ennaltaehkäisyä Kempeleen kouluissa oppilaiden, opettajien ja vanhempien näkökulmasta. (Tutkimussuunnitelma Yhdessä 2014, 11.) Kempeleen kunta on tunnettu lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyväksi tekemästään työstään. Tarkoituksena on luoda eheä kasvun polku päiväkodista esikouluun ja jälleen peruskouluun.

Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelmassa sanotaan, että päivähoidon toiminta-ajatuk-
sena on tukea lapsen monipuolista hyvinvointia yhdessä vanhempien kanssa. Arvopoh-
jana ovat turvallisuus, yksilöllisyys, yhteisöllisyys ja leikin arvostus. Yksilöllisyys koe-
taan tärkeäksi ja lapsi saa varhaiskasvatuksessa tarvitsemaansa tukea ja rohkaisua kas-
vuunsa. (Kempeleen päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma. 2014, 8-9, viitattu
18.3.2014.)

Kuvailemme tutkimuksessamme lasten yksilöllisyyttä sekä sen tukemista päiväkodissa.
Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen alueella puhutaan paljon lasten yksilöllisyydestä, leikin
tärkeydestä sekä päivähoidon lakiuudistuksesta. Lapsen yksilöllisyyden huomioonotta-
minen ja sen tukeminen voi olla haastavaa suurissa lapsiryhmissä ja kiireisessä ilmapii-
rissä. Tutkimuksen tavoitteena on nostaa lapsen yksilöllisyyttä päiväkodissa esille. Aihe
on tuttu, mutta lapsen yksilöllisyys voi hukkaa nykypäivän suuriin lapsiryhmiin.

2 LAPSEN KASVUSTA JA KEHITYKSESTÄ

Kasvu on yksilön kokonaisvaltaista psyykkistä ja henkistä kehitystä, johon pyritään vaikuttamaan kasvatuksen keinoin. Se voi tarkoittaa myös persoonallisuuden kehittymistä ja fyysistä ilmiötä. Kasvu vaihtelee elämänkulun eri vaiheissa ja iän myötä ihminen kehittyy itsekasvatuksen kautta, jolla tarkoitetaan yksilön omaa halua kehittyä ja kasvaa. Kehitys puolestaan on elämänkulun aikana tapahtuvaa toimintojen, persoonallisuuden ja käyttäytymisen jatkuvaa muutosta. Kulttuuri, yhteiskunta ja sosiaalinen ympäristö ovat tärkeimpiä kehitykseen vaikuttavia ympäristötekijöitä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 19.)

2.1 Leikki-ikä

Leikki-ikällä tarkoitetaan lapsen toisesta ikävuodesta kuudenteen ikävuoteen kestäväää ajanjaksoa. Erik. H. Eriksonin mukaan kaikilla ihmisillä on tiettyjä kehitystehtäviä. Tiettyillä kehitystehtävillä viitataan sellaisiin kulttuurisidonnaisiin asioihin, joita ihmisten tulisi tiettyissä elämänvaiheissa saavuttaa. (Karling, Ojanen, Sívén, Vihunen & Vilén 2008, 120.) Leikki-ikäisen kehitystehtävä Erik H. Eriksonin mukaan on aloitteisuus, vastakohtana syyllisyys. Tällä tarkoitetaan sitä, että millä tavalla lapsi suhtautuu ja vastaa ympäristön normeihin ja kieltoihin sisäisen temperamenttinsa kautta. Leikki-ikässä lapsi sisäistää ympäristönsä normeja, sääntöjä ja käyttäytymistapoja ja niistä muodostuu lapselle omia psyykkisiä rakenteita. Lapsi tuntee asioista suurta iloa ja hänellä on paljon mielikuvitusta, mutta toisaalta lapsi huomaa itsessään myös negatiivisia ja seksuaalissävytteisiä tunteita ja viettiilylykkeitä. Eriksonin mukaan lapsen tunteet liikkuvat leikki-ikässä aloitteellisuussyllisyys-ulottuvuudessa eli ympäristö ja lapsen sisäiset voimat ovat jännityksessä. (Karling, Ojanen, Sívén, Vihunen & Vilén 2008, 73-74 & Dunderfelt 2011, 237-238.)

Kun yksilö on saavuttanut tietyn kehitystehtävän, Eriksonin teorian mukaan yksilöllä on käytössään uusi sisäinen voima. Tällä voimalla on sekä positiivinen että negatiivinen puoli. (Dunderfelt 2011, 234.) Leikki-ikäisen voima Eriksonin teorian mukaan on määrätietoisuus, vastakohtana estoisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että lapsi kykenee kuvittelemaan

ja toteuttamaan päämääriä ja suunnitelmia ilman pelkoa syyllisyydestä tai rangaistuksesta. Estoisuus nähdään määrätietoisuuden vastakohtana; estoisuutta tarvitaan elämässä, mutta se liiallisena estää tai hidastaa toimintaa. Tämän seurauksena lapsi voi tuntea syyllisyyttä tai kohdistaa määrittelemättömän uhan pelossa rangaistuksen itseensä. (Dunderfelt 2011, 237-238.) Lapselle kasvaa tunne ”osaavasta minästä”, kun hän onnistuu kehityshaasteissa. Tämän johdosta lapsen into oppia uutta kasvaa. Lapsen kehitystehtävät syntyvät vuorovaikutuksessa ympäristön, esimerkiksi kodin ja päiväkodin kanssa. Tällöin lapsi oppii tekemään kompromisseja ja huomaa, ettei voi itse määrätä kaikesta. (Karling, Ojanen, Siven, Vihunen & Vilén 2008, 74.)

Lapsen kehityksen ydinprosesseja- ja käsitteitä ovat Rimpelän (2013, 33-34) mukaan oppiminen, osaaminen ja opettaminen. Varhaisen vuorovaikutuksen ja sosiaalisen osaamisen sekä liikunnan tutkijat lähestyvät lapsuutta oppimisen näkökulmasta. Nämä käsitteet ovat olleet päätekijöitä, kun hyvinvoinnin kehittymistä lapsuudessa alettiin tulkita oppimisena. Hyvinvoinnin edistämisen perusteet muuttuvat paljon, kun oppiminen yhdistetään hyvinvointiin. Perhe ja päiväkotitoiminta voidaan ymmärtää yhteisöiksi, ja yhteisöt oppivat hyvinvointia ja pahoinvointia. Rimpelän nostaa esiin kysymyksen, miten nämä yhteisöt osaavat kohdata lapsen, ymmärtää hänen kehitystään erityisesti hyvinvoinnin kannalta, ja osaavatko ne tukea lasta oikein hänen kehitysvaiheidensa ja erityistarpeiden mukaisesti. (Rimpelä 2013, 33-34.)

2.2 Ekokulttuurinen teoria

Sosiaalialan näkökulmasta tärkeä tarkastelukulma lapsen kasvuun ja kehitykseen on ekokulttuurinen teoria. Ekokulttuurinen teoria pohjautuu Urie Bronfenbrennerin ekologiseen teoriaan. Bronfenbrennerin ekologisessa teoriassa kehittyvän yksilön ympäristö koostuu neljästä eri systeemistä, jotka vaikuttavat kiinteästi lapsen kasvuun ja kehitykseen. Mikrosysteemillä tarkoitetaan välitöntä ympäristöä, jossa kehittyvä yksilö on vuorovaikutuksessa aktiivinen osapuoli. Mikrosysteemejä lapselle ovat esimerkiksi koti, päiväkotitoiminta tai kaveripiiri. Mesosysteemi syntyy, kun kaksi eri mikrosysteemiä yhdistyy, esimerkiksi päiväkotitoiminta ja koti. Yksilön kehitykseen vaikuttavat Bronfenbrennerin mukaan myös eksosysteemit, niillä tarkoitetaan järjestelmiä, joihin kehittyvä yksilö ei ole itse aktiivisesti yhteydessä. Neljäs ympäristösysteemi on makrosysteemi. Tällä tarkoitetaan sitä, että

mikro-, meso- ja ekosysteemeissä on tai voi olla yhdenmukaisuuksia ja näiden yhdenmukaisuuksien taustalla on uskomuksia ja ideologioita, jotka vaikuttavat yksilön kehitykseen. (Bronfenbrenner 1979, 22-26.) & Puroila & Karila 2001, 207-209.)

Ekokulttuurisessa teoriassa lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttaa suuresti lapsen ja hänen perheensä ekokulttuurinen ympäristö, jolla tarkoitetaan perheen voimavarojen ja toimintatapojen kokonaisuutta. Perheen ekokulttuuriseen ympäristöön kuuluu monia asioita, esimerkiksi perheen taloudellinen toimeentulo, vanhempien roolit kasvatuksessa sekä ympäristön tarjoamat kasvatus-, sosiaali- ja terveyspalvelut. Nämä ekokulttuurisen ympäristön alueet voidaan jakaa perheen sisäisiksi ja perheen ulkopuolisiksi osa-alueiksi, jolloin niistä muodostuu mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemejä. Eri ekokulttuuristen ympäristöjen painotukset vaihtelevat perheen omien arvojen mukaan. (Määttä & Rantala 2010, 56-57.)

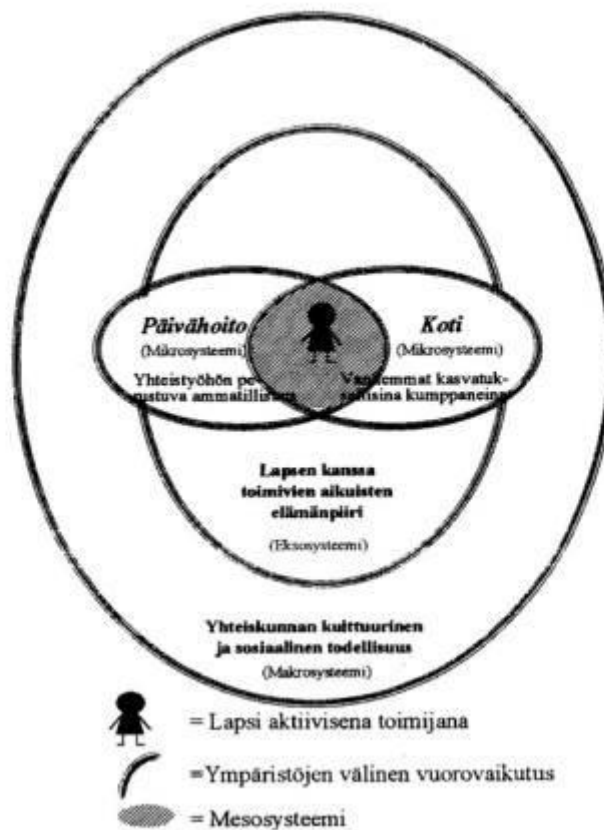
Ekokulttuurinen teoria tarkoittaa käytännössä sitä, että lapsen kehityksellä ja hyvinvoinnilla, vanhempien hyvinvoinnilla ja perheen arjen sujumisella on kiinteä yhteys. Lapsen suotuisan kehityksen perustana on turvallinen arki ja rutiinit, jotka tapahtuvat kotona ja päiväkodissa. Ekokulttuurisessa teoriassa lapsi ja perhe käsitetään yhteisönsä aktiivisiksi toimijoiksi. Lapsen ja perheen sekä yhteisöjen vuorovaikutus on molemminpuolista, lapsi siis muokkaa myös itse ympäristöään. Tärkeää lapselle on paitsi eri kasvuympäristöt, myös lapsen toiminta näissä ympäristöissä muiden toimijoiden, esimerkiksi muiden lasten kanssa. Lapsi oppii päivittäin uutta tavallisissa arkitilanteissa ja ”opettajina” toimivat esimerkiksi vanhemmat, sisarukset, kaverit ja päiväkodin työntekijät. (Määttä & Rantala 2010, 54 & Puroila & Karila 2011, 207.)

2.3 Kontekstuaalinen kasvu

Ekokulttuurisen teorian tavoin myös kontekstuaalisen kasvun teoria pohjautuu Bronfenbrennerin ekologiseen teoriaan. Kontekstuaalisen kasvun teoria on saanut vaikutteita myös ekokulttuurisesta teoriasta. Kontekstuaalisella kasvulla tarkoitetaan sitä, että lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tarkastellaan lapsesta käsin. Kasvatus ja opetus ovat kuitenkin kaikkien lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvien henkilöiden yhteistyöhanke, vaikka lapsi onkin ajattelun keskiössä. Lapsen oppimisympäristönä toimii koko lapsen arki eli konteksti, jossa lapsi elää. Tämän kautta kontekstuaalisen kasvun ajatus pohjautuu

Bronfenbrennerin ekologiseen teoriaan. Kontekstuaalisen kasvun teorian tarkastelukulma on kuitenkin lapsen toimijuus kasvukontekstissaan, eikä kasvuympäristöjen vaikutus lapseen, kuten ekologisessa teoriassa. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 15-16.) Kontekstuaalisessa kasvussa tarkastellaan sitä, miten lapsi toimii arkikontekstissaan ja min-käläiset hänen suhteensa eri kasvukonteksteihin ovat (Laine, Ruishalme, Salervo, Siven & Välimäki 2012, 152).

Ekologisessa teoriassa keskitytään kasvun kokonaisvaltaiseen tarkasteluun ja tätä kautta myös korostetaan kontekstuaalisuutta; lapsen kasvu juurtuu tilanteisiin, joissa yksilöt, eli lapsi ja kasvattajat, toimivat. Tämä johtaa siihen, että kasvattaja ei voi keskittyä pelkäs-tään lapseen, vaan hänen tulee tiedostaa koko se kulttuurinen konteksti, jossa lapsi elää. Tällöin lapsen kasvua ja oppimista tarkastellaan kontekstuaalisesti, keskitytään lapseen itseensä tiedostaen kuitenkin koko hänen arjen ympäristönsä. Kontekstuaalisuudella tar-koitetaan siis sellaista kasvun ja oppimisen tarkastelun näkökulmaa, jossa lapsi ja hänen kasvuympäristönsä nähdään erottamattomina kasvun tarkastelun lähtökohtana. Lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen tapahtuvat lapsen ja aikuisen yhteistoiminnan tuloksena, myös lapsen ja lapsen yhteistoiminnan tuloksena. Lapsen kasvuun ja oppimiseen vaikut-tavat suuresti myös ne vuorovaikutussuhteet, joita hänen läheisillä ihmisillään on ympä-röivään kulttuuriin. Lapsen oma toiminta on suuressa roolissa, lapsi nähdään aktiivisena toimijana aikuisten rinnalla. Lapsi ja lapsen toimintaympäristö ovat jatkuvasti vaikutuk-ssa toisiinsa ja lapsi oppii koko ajan ympäristönsä eli kontekstinsa kautta. Tätä kutsu-taan yhteisrakentamiseksi. Koska lapsi nähdään aktiivisena toimijana, kontekstuaalisen kasvun mallissa nähdään tärkeänä esimerkiksi se, että lapset pääsisivät osallistumaan päi-väkotipäivän ohjelman suunnitteluun. (Hujala ym. 2007, 17-20.)

KUVIO 1. Kontekstuaalisen kasvun malli. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Niivala. 1998, 15)

Kontekstuaalisen kasvun mallissa (kuvio 1) lapsen tärkein kasvuympäristö on oma perhe eli ne henkilöt, joihin lapsella on syvimmat ja läheisimmät suhteet. Pienen lapsen tärkeimmät vuorovaikutussuhteet syntyvät omiin vanhempiin, jonka jälkeen lapsen kasvaessa läheiset vuorovaikutussuhteet lisääntyvät esimerkiksi sisaruksiin, isovanhempiin, kavereihin ja päiväkodin työntekijöihin. Kontekstuaalisen kasvun mallissa keskitytään muuttamaan esimerkiksi päiväkodin toiminnan näkökulma niin päin, että tarkastelukulma on lapsesta aikuiseen päin eikä aikuisesta lapseen, kuten aiemmin usein on ollut. Lapsi käsitetään oman elämänsä rakentajaksi ja oppimisensa toimijaksi. Kontekstuaalisen kasvun mallissa myös korostetaan, että lapsi ei ole vain lähikontekstiensa vaikutusten alainen vaan lapsen omat toiminnot vaikuttavat vastavuoroisesti kontekstien toimintaan. (Hujala ym. 2007, 22.)

Päiväkoti on useille lapsille merkittävä kasvukonteksti. Tärkeitä lapsen kasvuun ja oppimiseen vaikuttavia tekijöitä päiväkodissa ovat lapsiryhmä ja lapsiryhmän lapset. Lapset rakentavat suhteita ensisijaisesti vertaisiinsa eli ryhmän lapsiin. Lapsiryhmän lapset ovat siis suuressa roolissa lasten oppimisessa päiväkodissa. Lapsen kehitykseen ja oppimiseen vaikuttaa kontekstuaalisen kasvun mallissa eri kontekstien vuorovaikutus. Tärkeässä roolissa on esimerkiksi kodin ja päiväkodin vuorovaikutus. (Hujala ym. 2007, 23.)

Kontekstuaaliseen kasvuun liittyy myös ajatus siitä, että lapsen mahdolliset kasvun häiriöt eivät välttämättä ole liitoksissa vain lapseen itseensä tai vanhempiin. Koska kasvu nähdään yhteiskunnan kanssa tapahtuvaksi vuorovaikutusprosessiksi, yhteiskunnassa tapahtuvat asiat voivat liittyä kiinteästi lapsen kehitykseen. Yhteiskunnassa tapahtuvat negatiiviset asiat voivat esimerkiksi vaikuttaa vahvasti lapsen vanhempien elämään, jonka kautta ne luonnollisesti vaikuttavat myös lapsen elämään, jonka seurauksena lapsen kehitys voi häiriintyä. (Laine ym. 2012, 154.)

3 YKSILÖLLINEN LAPSI PÄIVÄKODISSA

Laissa lasten päivähoidosta säädetään, että päivähoidon tehtävänä on tukea päivähoidossa olevien lasten perheitä näiden kasvatustehtävissä ja yhdessä perheiden kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (Laki lasten päivähoidosta 1973/36 2 a §). Päiväkodissa on tärkeää kannustaa lasta toteuttamaan itseään, mutta myös tukea häntä osa-alueilla, jotka eivät ole lapselle niin helppoja. Kaikki lapset tarvitsevat turvallisuutta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja rakkautta. Lasta tulee kohdella yksilönä ja antaa hänelle tunne siitä, että hän tulee kuulluksi. On tärkeää, että lapselle annetaan mahdollisuus monipuolisiin kokemuksiin, mahdollisuus toteuttaa itseään ja mahdollisuus yhteisöllisyyteen. Näin lapselle rakennetaan alustaa eheälle persoonallisuudelle ja sosiaalisille taidoille. (Karling, Ojanen, Sivé, Vihunen & Vilén. 2008, 141.)

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa todetaan, että lapsen henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisessä keskeistä on, että jokaisen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämällä luodaan myös pohja sille, että kaikki lapset voivat toimia ja kehittyä ainutlaatuisina yksilöinä. Hyvinvoinnin edistämiseen liittyy myös lapsen terveyden ja toimintakyvyn vaaliminen ja lapsen perustarpeista huolehtiminen. Lapsen tulee kokea, että häntä arvostetaan, hänet hyväksytään omana itsenään, hän tulee kuulluksi ja nähdyksi, ja että hän saa vahvistusta terveelle itsetunnon. Tällöin lapsi uskalttaa yrittää ja oppii sosiaalisia taitoja. Lapsi kohdataan siis yksilöllisten tarpeiden, persoonallisuuden ja perhekulttuurin perusteella ja hän kokee olevansa tasa-arvoinen. (Stakes 2005, 13, 15.) Lapsen yksilöllisyyden tukeminen lähtee siitä, että päiväkodissa lapsen kanssa jutellaan päivittäin, kysellään hänen mielipiteitään ja ajatuksiaan. Lapsen itsensä lisäksi keskustellaan lapsen vanhempien kanssa sekä muiden lapsen kanssa työskentelevien ihmisten kanssa. Näillä keinoilla lapsen mahdolliset tuen tarpeet saadaan selvitettyä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 154.)

Lasten yksilöllisten tavoitteiden ja eri perheiden sovittaminen yhteen vaikeuttaa ryhmän suunnitelman laadintaa päiväkodissa. Tämä on sitä vaikeampaa mitä epäyhtenäisempi ja isompi lapsiryhmä on. Sen vuoksi useissa päiväkodeissa onkin vakiintunut pienryhmätöiminta. Pienryhmissä lasten yksilöllisyyden huomioonottamiseksi voidaan pedagogisen

toiminnan sisältöjä eriyttää eri tavoin. Lapsilla voi esimerkiksi olla erilaisia rooleja, tehtäviä ja aktiviteetteja. Näin pienryhmätoiminta antaa realistisen ja toimivan perustan lasten arviointiin ja havainnointiin. Tärkeä yksilöllisyyttä korostava tekijä on työntekijän kyky joustaa tilanteen mukaan ja ottaa lapset mukaan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2011, 55.)

3.1 Lapsilähtöinen kasvatus

Lapsilähtöisyys tarkoittaa sitä, että jokainen lapsi on arvokas ja arvostettu yksilö. Lapsi on päiväkodissa toiminnan subjekti ja hän on päiväkodin asiakas. (Puhakka & Selkee 2003, 144.) Lapsilähtöisyyden taustalla on muun muassa YK:n lapsen oikeuksien sopimus, joka määrittelee lapsen oikeudet huolenpitoon, osallisuuteen yhteiskunnan voimavaroista ja osallistumisesta päätöksentekoon (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 13). Hujalan (2002, 61) mukaan lapsilähtöisyys tarkoittaa lapsen omaan kulttuuriin, kokemuksiin ja toimintaan pohjaavaa oppimis- ja opettamisprosessia.

Lapsilähtöisessä varhaiskasvatuksessa aikuinen ja lapsi ovat tasa-arvoisia toimijoita. Lapsi käsitetään aktiiviseksi ja sosiaaliseksi sekä kansalaiseksi siinä missä aikuisetkin. Lapsi on toimija, hän osallistuu aktiivisesti ja tekee itsenäisiä päätöksiä. Aikuisen osana lapsilähtöisessä kasvatuksessa on toimia oppimisen tukijana ja olla lapselle kollega oppimisessa. Toiminnan tavoitteiden lähtökohtana ovat lapsen intressit, kuten kontekstuaalisen kasvun teoriassakin korostetaan. (Kinos 2001, 40 & Laine ym. 2012, 152.) Lapsilähtöisessä varhaiskasvatuksessa lapsen oppimista ohjaavina tekijöinä ovat toiminnallisuus, oma aktiivisuus, elämyksellisyys ja leikki. Tärkeää on myös muistaa, että lapsen elämässä pääosassa ovat sosiaaliset kokemukset. Lapsi oppii tärkeitä asioita suhteissaan toisiin lapsiin sekä aikuisiin. (Hujala 2002, 61.)

Lapsilähtöisyydessä lapsi on aktiivinen oppija ja oman oppimisen subjekti. Tällä tarkoitetaan sitä, että aikuisen tehtävä on antaa tilaa lapsen omalle oppimiselle eikä tarjota valmiita oppimiskokemuksia. Päivähoidon tavoitteet, sisällöt ja menetelmät lähtevät lapsesta, jolloin päivähoiton työntekijän toiminnan pääasialliseksi tehtäväksi jää lapsen kuuntelu ja havainnointi. On tärkeää ymmärtää, että lapsi ei tarvitse tuokioita tai tehtäviä oppiakseen, vaan oppimista tapahtuu jatkuvasti arkisissa toiminnoissa ja erityisesti lasten leikeissä. Lapsen omat kiinnostuksen kohteet ja niihin liittyvät mahdolliset ongelmat

opettavat lapsia toimimaan erilaisissa tilanteissa ja ongelmanratkaisussa. Työntekijän tulee ohjata ja tukea lasta tarpeen vaatiessa. Lapsilähtöiseen kasvatukseen kuuluu olennaisesti lapsen yksilöllisyyden ja yksilöllisten tarpeiden kunnioittaminen, joiden pohjalta toimintaa toteutetaan. (Hujala ym. 1998, 56-59.)

3.2 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja työntekijöiden tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Kasvatuskumppanuus edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toisten kunnioittamista. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, ja varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden tiedot lapsesta luovat yhdessä parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Kasvatuskumppanuus on ammatillista toimintaa, jossa vanhemmilla on mahdollisuus osallistua lastaan, mutta myös koko päiväkotia tai lapsiryhmää koskeviin kasvatuskeskusteluihin. Tavoitteena on siis vanhempien ja kasvattajien tiedon ja kokemuksen yhdistyminen. (Stakes 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuus korostuu myös kontekstuaalisen kasvun mallissa, koska siinä korostetaan lapsen kontekstien vuorovaikutuksellisia suhteita. Kontekstuaalisen kasvun ajatuksena on, että lapsen kasvatusta on yhteistyöhanke. Tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi kodin ja päiväkodin yhteistoimintaa lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukemiseksi. (Hujala ym. 2012, 24.) Myös ekologisessa teoriassa korostetaan kasvatuskumppanuuden merkitystä. Perhe on lapsen tärkein kehitysyhteisö, mutta yksin se ei voi ohjata lapsen kehitystä. (Rimpelä 2013, 31.)

Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja varhaiskasvatuksen työntekijät työskentelevät yhdessä ja heillä on olennaista, mutta erilaista tietoa lapsesta. Kasvatuskumppanuudessa työntekijän suhde lapsen vanhempaan perustuu hänen ammatilliseen perustehtäväänsä lapsen hoitajana, kasvattajana ja opettajana. Kasvatuskumppanuudessa pyritään siihen, että vanhemman tuntemus lapsestaan tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, keskustelluksi ja arvioituksi vuoropuhelussa ammattilaisen kanssa. Työntekijällä tulee olla arvostava, positiivisia vaihtoehtoja tarjoava työote suhteessa vanhempiin ja perheisiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19.)

3.3 Moniammatillisuus

Työskentely päiväkodissa on moniammatillista, organisaatorajoja ylittävää tiimityötä (Kupila 2011, 304). Moniammatillisuudella tarkoitetaan eri asiantuntijoiden yhteistyötä, jolla pyritään huomioimaan asiakkaan koko palveluntarve. Moniammatillisessa yhteistyössä korostuvat asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, rajojen ylitykset sekä verkostojen huomioiminen. (Isoheranen 2005, 14).

Päiväkodissa työskentelee monia eri koulutustaustaisia työntekijöitä, minkä seurauksena he tuovat omat näkökulmansa ja osaamisensa päiväkotityöhön. Tästä voi syntyä uutta osaamista työyhteisössä. Päiväkodissa työntekijät työskentelevät tiiviisti yhdessä ja heillä on yhteinen kasvatusvastuu. Tämä on päiväkodin sisäistä moniammatillisuutta. Päiväkoti tekee myös yhteistyötä muiden alojen ammattilaisten kanssa, jolloin puhutaan ulkoisesta moniammatillisuudesta. Päiväkodissa on tärkeää saada käyttöön kaikkien työntekijöiden potentiaali ja osaaminen. Päiväkodin moniammatillisen työn vahvuuksia ovat yhteisten päämäärien asettaminen, erityisosaamisen huomioon ottaminen sekä laaja-alainen ja kokonaisvaltainen kasvatustyö. Moniammatillista tiimityötä voivat estää esimerkiksi epäselvyydet työnjaossa, kilpailu omasta asemasta tai tehtävistä työyhteisössä. Toimivan moniammatillisen tiimityön kautta työntekijöiden ja koko työyhteisön on mahdollista kehittyä. (Kupila 2011, 304.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Kasvun Kumppanit -sivusto käyttää moniammatillisuuden synonyyminä termiä monialaisuus. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta monialaisuus on asiantuntijuutta, joka on osana monialaista yhteistyötä ja rakentuu arjessa tapahtuvasta lapsen ja perheen kohtaamisesta, lapsen osallistamisesta vertaistoimintaan ja herkkyydestä kuunnella lapsen tarpeita. Kokonaisvaltaisuus ja jatkuvuus edellyttävät perheen kaikkien alle kouluikäisten lasten huomiointia. Tarvittava apu, esimerkiksi kotikäynnit, pienryhmätoiminta tai vertaisryhmän tuen tarjoaminen, suunnitellaan yhdessä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2014, viitattu 22.4.2014.) Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005, 35) sanotaan, että lapsen erityisiin tai yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen tapahtuu siten, että työntekijät ja vanhemmat voivat konsultoida muita varhaiskasvatuksen tai muiden tahojen asiantuntijoita mietittäessä tukitoimia.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä

Päivähoidon merkitys lapsen nykyisessä elämässä ja tulevaisuudessa koetaan asiaksi, joka vaikuttaa lapsen elämään suuresti. Lapsi on asiakas ja suunnittelun ja toiminnan keskiössä. Yksilölliset tarpeet lisääntyvät ja niihin etsitään vastauksia yhteistyössä perheen kanssa. (Vesterinen 2011, 122.) Tutkimuksemme liittyy Kempeleen kouluhyvinvointihankkeeseen, jonka tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Tutkimuksemme tarkoituksena on lasten hyvinvoinnin edistäminen. Tutkimuksemme avaa ikkunoita kohti päiväkodin kehittämistä lapsen yksilöllisten vahvuuksien tukemisessa, jolloin lasten hyvinvointi paranee.

Tutkimustehtävämme on:

Millaiseksi päiväkodin työntekijät kokevat päiväkodin mahdollisuudet tukea lapsen yksilöllisyyttä?

Mahdollisuuksilla tarkoitamme päiväkodissa työskentelevien varhaiskasvatuksen ammattilaisten keinoja tukea lapsen yksilöllisyyttä päiväkodissa päivähoitopäivän aikana. Päiväkodin työntekijöillä tarkoitamme työntekijöitä, jotka tekevät päiväkodissa päivähoitopäivän aikana kasvatuksellista tai hoitavaa työtä lasten kanssa.

Sosionomin (AMK) kompetensseissa sanotaan, että sosionomin (AMK) tulee olla sisäistänyt reflektiivisen, tutkivan ja kehittävän työotteen. Lisäksi sosionomilla (AMK) tulee olla käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista sekä hänen tulee osata tuottaa uutta tietoa. (Innokylä 2014, viitattu 22.9.2014.) Tavoitteenamme on tämän tutkimuksen kautta kehittää näitä sosionomin (AMK) kompetensseja. Tutkimuksemme avulla pohdimme reflektiivisesti lapsen yksilöllisyyden tukemista päiväkodissa. Tavoitteenamme on oppia tekemään laadullista tutkimusta ja reflektoida tekemiämme tutkimuksellisia valintoja. Tästä voi olla hyötyä tulevaisuudessa työelämässä, jos työllistymme esimerkiksi projek-

teihin, jolloin tulee osata tehdä hyvää tutkimusta. Tavoitteenamme on myös oppia tuottamaan uutta tietoa tutkimuksen kautta, jotta sekä me itse että päiväkotien työntekijät hyötyvät tutkimuksestamme.

4.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Olimme tutkimuksessamme kiinnostuneita päiväkodin työntekijöiden omakohtaisista, ammatillisista kokemuksista aiheeseen liittyen, joten laadullinen tutkimus oli sopiva menetelmä tutkimukseemme. Päiväkodin työntekijöiden kokemukset ovat yksilöllisiä ja ainutkertaisia. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti aineiston koonti tapahtui luonnollisessa ympäristössä eli päiväkodin tiloissa, ja tiedon hankinta oli kokonaisvaltaista. Tutkimuksemme tietolähteenä olivat ihmiset, jotka oli valittu tarkoituksenmukaisesti sen perusteella, että he ovat päiväkodin ammattilaisia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

Emme pyrkineet tutkimuksessamme toistamaan olemassa olevia työmenetelmiä lapsen yksilöllisyyden tukemisesta päiväkodissa vaan tutkimaan millaiset mahdollisuudet päiväkodilla työntekijöiden mielestä siihen tällä hetkellä on (Laine 2010, 31). Pyysimme tutkimukseen osallistuneita päiväkodin työntekijöitä kertomaan käsiteltävistä aiheista mahdollisimman laajasti ja rehellisesti sekä käymään keskustelua haastatteluparin kanssa teemarungon mukaisesti. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 164) toteavat, että laadulliseen tutkimukseen tyypilliseen tapaan tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaan. Tärkeintä tutkimuksemme kannalta oli, että kerrotut asiat ovat tutkimukseen osallistuneiden päiväkodin työntekijöiden koettuja, omakohtaisia kokemuksia, jotka ovat vuorovaikutuksessa todellisuuteen (Laine 2010, 29).

4.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessamme käytämme tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelussa korostetaan haastateltavien elämysmaailmaa ja heidän määritelmiään tilanteesta. Tärkeää on myös se, ettei haastattelu ole kiinni yksityiskohtaisissa kysymyksissä vaan etenee etukäteen määrättyjen, keskeisten teemojen mukaan. Teemahaastattelu tuo haas-

tateltavien äänen kuuluviin, ja ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä, ja että ne syntyvät nimenomaan vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.)

Teemahaastattelun ideana on, että haastatteluihin on valmiiksi mietitty sarja haastatteluteemoja. Tarkoituksena on käydä haastateltavien kanssa läpi kaikki teemat, kuitenkin niin että keskustelu on vapaamuotoista. Teemat pyrkivät ohjaamaan keskustelua koko ajan. Tärkeää ei ole se, että kaikki teemat käytäisiin kaikkien haastateltavien kanssa läpi samassa järjestyksessä. (Viinamäki & Saari 2007, 33.) Vaikka teemahaastattelu on suhteellisen vapaamuotoinen, pyritään siinä löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimustävän mukaisesti. Etukäteen valitut teemat perustuvatkin tutkimuksen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Keräsimme keskusteltavat aiheet ylös teemarungoksi ja lähetimme ne haastateltaville työntekijöille tutustuttavaksi ennen varsinaista haastattelua, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman rento, eikä aikaa kuluisi enää teemoihin tutustumisessa. Teemahaastattelurunkomme (liite 1) koostuu kolmesta osa-alueesta. Lapsilähtöisyydellä, kasvatuskumppanuudella ja moniammatillisuudella on suuri merkitys päiväkodin mahdollisuuksiin tukea lapsen yksilöllisyyttä.

Ensimmäisen teeman, eli lapsilähtöisyyden käsittelyssä pyysimme haastateltavia kertomaan lapsilähtöisyydestä yksilöllisyyden tukemisen näkökulmasta. Teimme tarkentavia kysymyksiä liittyen lasten kuunteluun ja havainnointiin, sillä tietoperustamme perusteella ne ovat olennainen osa päiväkodin lapsilähtöisyyttä. Toinen teema oli kasvatuskumppanuus, jolloin pyysimme haastateltavia kertomaan kasvatuskumppanuudesta ja sen suhteesta yksilöllisyyden tukemiseen. Pyysimme haastateltavia kertomaan nimenomaan vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä, koska kirjallisuudessa se nähdään merkittävämpanä asiana. Kolmas teema oli moniammatillinen yhteistyö, jota käsiteltiin siten, että pyysimme haastateltavia kertomaan sisäisen ja ulkoisen moniammatillisuuden merkityksestä lapsen yksilöllisyyden tukemisessa.

4.4 Aineiston keruu ja tutkimukseen osallistuvat henkilöt

Tutkimukseen osallistuvat henkilöt olivat erään Kempeleen päiväkodin neljä työntekijää. Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksikön opettaja ehdotti yhteistyötä kyseiselle päiväkodille, koska päiväkotitoimi oli kiinnostunut kouluhyvinvointihankkeesta, jossa kyseinen opettaja oli osallisena. Valinta oli harkinnanvarainen sekä tarkoituksenmukainen, sillä tutkimuksemme kannalta oli oleellista, että tutkimukseen osallistuvat henkilöt ovat päiväkodin työntekijöitä, jotka osallistuvat lasten kanssa tehtävään työhön. Kävimme esittelemässä tutkimussuunnitelmamme yhteyshenkilöllemme ennen haastatteluita, jolloin myös yhdessä sovimme ketkä työntekijöistä osallistuvat tutkimukseen, ja ketkä ovat haastattelupareja. Kävimme keskustelua yhden päiväkodin työntekijän eli yhteyshenkilömme kanssa sähköpostitse, jotta pystyimme tiedottamaan asioista kuten aikatauluista puolin ja toisin. Yhteyshenkilömme tiedotti asioista edelleen muille tutkimukseen osallistuneille henkilöille. Hänen kanssaan myös sovimme haastatteluiden ajankohdan.

Päätimme tehdä parihaastattelut, ja toteutimme ne siten, että haastattelimme yhden parin kerrallaan yhteistyöpäiväkodin tiloissa. Päätimme, että haastattelupareina toimivat lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja, jotta saisimme monipuolista keskustelua aikaiseksi. Haastattelut nauhoitettiin, jotta pystyimme keskittymään haastatteluun ja tekemään tarkentavia kysymyksiä. Työskentelimme pareittain molemmissa haastatteluissa ja pyrimme pitämään haastattelut vapaamuotoisina keskustelutuokioina, kuitenkin niin että teemat käytiin läpi. Sovimme, että molemmat haastattelijat voivat esittää tarkentavia kysymyksiä, jos sellaisille on tarvetta. Toinen haastattelu kesti yhden tunnin ja 37 minuuttia ja toinen 57 minuuttia. Ensimmäisen haastattelun aikana jouduimme kesken haastattelun siirtymään toiseen tilaan, joka katkaisi haastateltavien ajatuksen hetkeksi. Haastattelut olivat kokonaisuudessaan sujuvia ja työntekijät kertoivat hyvin käyttämistään keinoista lapsen yksilöllisyyden tukemisessa. Haastattelutilanteet olivat rentoja ja onnistuimme esittämään kysymykset niin, ettemme johdatelleet haastateltavia haluamaamme suuntaan. Pyrimme parihaastatteluilla siihen, että haastateltavat saisivat keskenään keskustelua aikaan, ja tämä toteutuikin kiitettävästi. Haastateltavat kertoivat myös paljon asioita aiheiden vierestä, ja yksi haastateltavista esimerkiksi korosti useasti, kuinka päiväkodissa tehtävä työ on yhä enemmän ryhmässä toimimista. Nämä vaikuttivat osaltaan aineiston käytettävyyteen.

4.5 Aineiston analyysi

Tutkimuksemme aineiston analysoimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi sopii tutkimuksemme, koska sen tavoitteena on tutkimukseen osallistuvien haastateltavien toiminta- ja ajattelutapojen ymmärtäminen. Lisäksi on mahdollista, että tutkimuksemme avulla näitä toiminta- ja ajattelutapoja voidaan uudistaa. (Vilkkä 2005, 141.) Laadullisessa sisällönanalyysissä sisällöstä saatavien luokkien annetaan ohjautua suoraan aineistosta. Tässä analyysimenetelmässä ei siis ole tarpeen analysoida kaikkea tietoa, vaan pyritään hakemaan vastausta vain tutkimuksen tarkoitukseen ja tutkimustehtävään. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto puretaan ensiinsiin ja sisällöltään samansuuntaiset osat yhdistetään. Tämän jälkeen se tiivistetään kokonaisuudeksi, joka vastaa tutkimuksen tarkoitusta ja tutkimustehtävää. Aineiston analyysin tarkoituksena on siis kuvata tutkittava ilmiö tiivistetyssä muodossa. Keskeistä on, että aineiston annetaan kertoa tutkittavasta aiheesta. (Kylmä & Juvakka 2007, 112-113.) Aineistolähtöinen sisällönanalyysi sopii tutkimuksemme, koska pyrimme nimenomaan löytämään aineistosta vain tutkimuksen kannalta olennaisia asioita. Emme myöskään lähteneet kriittisesti etsimään vain omasta mielestämme tärkeää tietoa, vaan annoimme aineiston kertoa meille vastauksen tutkimustehtäväämme.

Tuomi & Sarajärvi (2002, 110-112) viittaavat Miles & Hubermaniin (1984), jotka jakavat aineistolähtöisen analyysin kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe aineistolähtöisessä analyysissä on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Toinen vaihe on aineiston klusterointi eli ryhmittely, ja kolmas vaihe on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen.

Haastattelujen jälkeen aloitimme aineiston litteroinnin, mikä tarkoittaa haastattelujen kirjoittamista puhtaaksi sanatarkasti. Litteroimme aineiston niin, ettemme kirjoittaneet tutkimuksemme kannalta epäolennaisia asioita, eli esimerkiksi täytesanoja ja taukoja, koska ne eivät tuoneet tutkimuksellemme lisäarvoa. Litteroitua materiaalia haastatteluista tuli yhteensä 44 sivua. Luimme litteroidun aineiston useasti läpi, jotta saimme kokonaiskuvan aineistosta. Alleviivasimme tekstistä ne kohdat, jotka liittyivät tutkimustehtäväämme. Valitsimme alleviivauksista ne olennaisimmat kohdat, jotka vastasivat parhaiten tutki-

mustehtäväämme. Tämän jälkeen aloitimme valittujen ilmausten pelkistämisen eli tiivis-
timme ilmaukset. Teimme pelkistämisen siten, että alkuperäisen ilmauksen ajatus säilyi
myös pelkistetyssä ilmauksessa.

Seuraava vaihe oli aineiston klusterointi eli ryhmittely. Tällöin asetimme pelkistetyt il-
maukset eri alaotsikoiden alle sen mukaan, mihin asiaan ne liittyivät. Nämä pelkistetyt
ilmaukset muodostivat eri alaluokkia, jotka nimesimme luokkaa kuvaavalla käsitteellä.
(Tuomi & Sarajärvi 2012, 112-113.) Alaluokkia muodostui seitsemän (liite 2). Esimer-
kiksi alaluokan *Vanhempien tiedot tärkeässä roolissa* alle tuli pelkistettyjä ilmauksia,
jotka käsittelivät vanhemmilta tulevaa tietoa ja sen tärkeyttä päiväkotityössä.

Abstrahoinnin eli käsitteellistämisen teimme yhdistelemällä alaluokkia edelleen yläluok-
kien alle. Yläluokkia muodostui kolme (liite 2). Yläluokat nimesimme sen mukaan, mitä
niihin liitetty alaluokat käsittelivät. Yläluokat olivat *luottamuksellinen suhde työntekijöi-
den ja vanhempien välillä, lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen ja eri näkökulmat
lapset yksilöllisyyden tukemiseen*. Yläluokista muodostui edelleen pääluokka eli *lapsen
yksilöllisyyden tukemisen mahdollistavat keinot päiväkodissa*.

4.6 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida käsitteiden uskottavuus, vahvis-
tettavuus ja refleksiivisyys avulla. Tutkimuksemme uskottavuuden varmistimme sillä,
että tutkimustulokset vastaavat tutkimukseen osallistuvien henkilöiden ajatuksia aiheesta.
Asian varmistimme siten, että kysyimme tutkimukseen osallistuvien henkilöiden mielipi-
dettä tutkimuksen tuloksiin ennen julkistamista, jotta saimme varmistuksen siihen, ettei
väärinkäsityksiä ole tapahtunut. Olimme tiiviisti tekemisissä tutkimuksen aiheen kanssa
noin vuoden ajan, jolloin meille ehti rakentua tarkka kuva aiheesta ja osallistujien ajatuk-
sista. Tämä lisäsi osaltaan uskottavuutta. (Kylmä & Juvakka 2007, 127-128.)

Vahvistettavuus näyttäytyi työssämme siten, että tutkimuksessamme tutkijoita on kaksi.
Näin ollen pystyimme täydentämään toisiamme ja keskustelemaan asioista; näin pys-
tyimme rakentamaan laajemman kuvan tutkimustuloksista. Olimme tietoisia siitä, että ih-
misten kokemukset ovat erilaisia ja haastateltavat voivat vastata hyvin eri tavoilla samaan

kysymykseen; tämä on hyväksyttävä laadullisessa tutkimuksessa. Tästä syystä tutkimustehtäväämme ei myöskään ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa vastausta. Kaikki haastateltavien vastaukset oli otettava huomioon tasavertaisesti ja pidettävä niitä oikeina vastauksina. (Kylmä & Juvakka 2007, 127-128, Tuomi & Sarajärvi 2009, 137.)

Refleksiivisyyden varmistimme pyrkimällä siihen, että omat kokemuksemme ja mielipiteemme varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta eivät vaikuttaneet tutkimuksemme tuloksiin. Aineiston analyysissa ja tutkimuksen johtopäätöksissä otettiin huomioon vain haastateltavien työntekijöiden vastaukset. Tämän takia oli olennaista, että haastattelut nauhoitettiin ja sen jälkeen litteroitiin sanasta sanaan. Haastatteluja ei kirjoitettu ylös omien muistikuviamme tai muistiinpanojemme pohjalta, koska tällöin niihin voisi helposti liittyä tutkijoiden näkemys ja mielipide asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135-136 & Kylmä & Juvakka 2007, 127-128.)

Luotettavuuteen liittyy Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007, 177) toteamus, ettei laadullisessa tutkimuksessa tehdä päätelmiä ajatellen yleistettävyyttä, mutta taustalla on ajatus siitä, että yksityisessä toistuu yleinen. Yksittäistapausta tarpeeksi tarkasti tutkien saadaan näkyviin myös se, mikä kyseisessä ilmiössä on merkittävää ja mikä ilmiössä usein toistuu yleiselläkin tasolla.

4.7 Tutkimuksen eettisyys

Eettiset valinnat pohjustivat tutkimustamme jo ennen haastatteluja. Lähdimme suorittamaan haastatteluja vasta, kun olimme saaneet yhteistyösopimuksen (liite 3) koulultamme. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen eettiset periaatteet, joihin kuuluu tutkittavien itsemääräämisoikeus, vahingoittamisen välttäminen ja yksityisyys ja tietosuojat. Itsemääräämisoikeus tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista ja perustua riittävään tietoon. Tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä on oikeus keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen, ja oikeus tietää tutkimuksen aihe, mitä tutkimukseen osallistuminen tarkoittaa ja kuinka kauan tutkimuksen toteuttamiseen menee aikaa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014, viitattu 4.10.2014.) Ennen haastatteluja pyysimme tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä kirjallisen suostumuksen (liite 4). Kerroimme tutkimukseen osallistuville henkilöille

myös tutkimuksemme tarkoituksen sekä sen, miten aineistoa tulemme käyttämään. Korostimme, että tutkimus tehdään anonymisti, ja että he voivat halutessaan keskeyttää tutkimuksen missä vaiheessa tahansa. Kerroimme, että pyrimme saamaan tutkimuksemme valmiiksi syksyllä 2014.

Vahingoittamisen välttämiseen sisältyy tutkimukseen osallistuvien henkilöiden arvostava kohtelu sekä kunnioittava kirjoittamistapa tutkimusjulkaisussa. Tutkimukseen sisältyessä vuorovaikutusta tutkijoiden kanssa esimerkiksi haastattelumuodossa, tulee tutkimukseen osallistuviin henkilöihin suhtautua kohteliaasti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen. Yksityisyydensuoja perustuu Suomen perustuslakiin ja on tutkimuseettisesti tärkeä periaate. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden yksityisyyden suojaa ei saa vaarantaa aineiston huolimattomalla säilyttämisellä tai suojaamattomilla sähköisillä siirroilla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014, viitattu 4.10.2014.) Ennakkotapaamisessamme sovimme tutkimukseen osallistuvien työntekijöiden kanssa, että emme kerro tutkimukses- samme, mistä Kempeleen päiväkodista on kyse, jotta haastateltavia ei voisi mitenkään tunnistaa vastauksista.

Aineiston käsittelyssä ja julkaisussa pidimme huolen siitä, että tutkimukseen osallistuvien henkilöiden yksityisyydensuoja säilyy, eikä heille tai päiväkodille koidu tutkimukseen osallistumisesta minkäänlaista haittaa. Aineistoa säilytimme turvallisessa paikassa, johon vain tutkimuksen tekijöillä oli pääsy. Haastattelut nauhoitettiin koululta lainaamillemme ääninauhureille, ja ne poistettiin nauhureilta heti, kun ne oli siirretty omille tietokoneillemme salasanojen taakse. Tutkimuksen raportoinnin jälkeen nauhoitteet ja litteroidut aineistot tuhottiin. Anonymiteettiä varjelimme siten, että pyrimme aineiston analyysin pelkistämisvaiheessa jättämään pois sellaiset lauseet, joista päiväkodin tai sen henkilökuntaa olisi voinut tunnistaa. Litterointivaiheessa emme käyttäneet tutkimukseen osallistuvien henkilöiden nimiä vaan merkitsimme haastateltavat numeroin (V1-V4). Litterointivaiheessa jätimme myös kaikki mainitut nimet kirjaamatta, jotta niidenkään perusteella tutkimukseen osallistuvia henkilöitä eikä päiväkotia voitaisi tunnistaa. Lisäksi sovimme, että annamme tutkimukseen osallistuvien henkilöiden lukea raporttimme ennen julkistamista, jotta he voivat tarkistaa, ettei väärinymmärryksiä ole syntynyt. Koska litteroidusta aineistosta on jo poistettu kaikki tutkimukseen osallistuvien henkilöiden, muiden haastateluissa mainittujen henkilöiden sekä päiväkodin tunnistetiedot, eivät ne myöskään siirry julkaistuun tutkimukseen.

5 LAPSEN YKSILÖLLISYYDEN TUKESTA MAHDOLLISTAVAT KEINOT PÄIVÄKODISSA

5.1 Luottamuksellinen suhde ja yhteistyö vanhempien kanssa

Luottamuksellinen suhde työntekijöiden ja vanhempien välillä nähtiin yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi päiväkodissa tehtävässä työssä. Lasta koskevaa tietoa on helpompi jakaa, kun työntekijöiden ja vanhempien välillä on luottamuksellinen suhde. Päiväkodin työntekijät myös kokivat, että luottamuksellinen suhde vanhempiin edesauttaa lapsen yksilöllisyyden tukemista.

”mikä on niinku se kaiken ydin eli se niinku X sano, eli se luottamuksellinen suhde niihin vanhempiin”

”ja vanhempien kans ku saa luotua sen semmosen luottamuksellisen suhteen, mikä on mun mielestä hirveen tärkeä, itseasiassa varmaan niinku tärkein asia siinä yksilöllisyyden ja sen perheen kohtaamisessa”

Työntekijät kokivat tärkeänä esimerkiksi sen, että luottamuksellisen suhteen luominen helpotti vaikeista asioista keskustelemista. Luottamuksellinen suhde myös auttaa esimerkiksi niissä tilanteissa, kun perheille joudutaan asettamaan päiväkodissa rajoja heidän toiveidensa suhteen, jos ne eivät työntekijöiden näkökulmasta auta vastaamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin.

”Et se voi olla liian rankkaa lapselle, että hän joutuu niinku toistuvasti semmoseen tilanteeseen et mikä on hänelle vaikea, sit sillon täytyy perustella vanhemmille, et mieltikääpä tämä asia uudestaan ja siitä lapsen näkökulmasta”

”perheitten toimintatavat ei aina istu päiväkodin toimintatapojen kanssa yksin ja välillä me joudutaan niinku asettaa niitä rajoja, että meillä toimitaan tällä tavalla, tää ei oo välttämättä perheiden mielestä mukava asia, mutta näinkin joudutaan toimimaan ja nimenomaan niinku lasten hyväksi”

Vanhempien kautta työntekijät saavat suuren osan lasta koskevasta tiedosta. Kaikki työntekijät kokivat, että heidän olisi tärkeää saada tietää, jos kotona tapahtuu suuria muutoksia, jotta lasta voitaisiin tukea muutoksen aikana myös päiväkodissa. Vanhempien kautta työntekijät saavat tärkeää tietoa esimerkiksi siitä, missä lapsi on lahjakas ja mikä häntä kiinnostaa sekä missä asioissa hän mahdollisesti tarvitsee erityisesti tukea. Vanhempien kanssa työntekijät myös jakavat omia havaintojaan, jolloin vanhemmat ja työntekijät voivat yhdessä pohtia toimintatapoja, joilla lasta voidaan tukea sekä kotona että päiväkodissa.

”sieltähän se lähtee se, vanhemmista paljo riippuu se että mitä me siitä lapsesta saahaan, ja mitä me siitä tietään”

”käytännössä esimerkiksi tuolla keskustelussa ku vanhempien kanssa keskustellaan vaikka nyt motorisista taidoista ni kerrotaan meidän havaintoja mitä on, vanhemmat kertoo omia ajatuksiaan ja niitä sitten vähän peilataan yhteen ja sitten mietitään, että onko esimerkiksi joku asia, missä sitä lasta ois hyvä tukea enemmän”

Päiväkodin työntekijät kokivat, että kasvatuskumppanuus on tärkeä asia lapsen yksilöllisyyden tukemisessa, jos se on toimivaa. Toimivan kasvatuskumppanuuden kautta työntekijät saavat tärkeää tietoa lapsen yksilöllisistä tarpeista, joita vanhemmat huomaavat kotona, ja joita voidaan sitten tukea päiväkodissa. Toimivan kasvatuskumppanuuden avulla työntekijät ja vanhemmat voivat yhdessä löytää keinoja lapsen yksilöllisyyden tukemiseen.

”Ja sitten myös tehdään yhteisiä sopimuksia, tavallaan niitä raameja, että jos on joku juttu, että lapsella joku asia meinaa mennä vähän väärille raitteille niin sitten yhdessä mietitään, että reagoidaan siihen, että aletaan muuttamaan jotaki käytäntöjä tai missä muuten on vikaa, että nyt pysytään tässä, tää on ollu hyvä juttu”

Työntekijät kokivat tärkeänä, että lapsen asioista puhuttaessa puhutaan nimenomaan lapsesta, ja havaittuihin ongelmiin puututtaisiin heti. Työntekijät korostivat sitä, että tarvittavia apukeinoja mietittäessä on muistettava, että lapsi saa olla yksilönä sellainen kuin on.

”me puhutaan siitä lapsesta, lapsen persoonasta, niistä asioista mitkä siellä on vaikka, jos siellä on jotaki vaikka, joku asia meinaa lähteä väärille raitteille, niin pitää heti tarttua siihen ja sitten lähetään, lapsi saa olla yksilönä

semmonen ku on, mutta sitten jos on, sinne tarvii tukea jotaki vaikka apukeinoja tai..”

Työntekijät mainitsivat haastatteluissa myös varhaiskasvatussuunnitelman. He kertoivat, että päivittäiset keskustelut lapsesta vanhempien kanssa ovat tärkeämpiä lapsen yksilöllisyyden tukemisen kannalta kuin varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelma koettiin siis joiltakin osin toimimattomaksi. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu käydään yleensä kahdesti vuodessa, tässä ajassa lapset ehtivät kehittyä paljon, jolloin varhaiskasvatussuunnitelma vanhenee nopeasti. Työntekijät kuitenkin kokivat, että varhaiskasvatussuunnitelma on hyödyllinen, koska sinne on merkitty lasten yksilölliset tarpeet ja pitkän ajan tavoitteet, ja niitä voidaan sieltä tarvittaessa tarkistaa.

”Tuota periaatteessa hirveän tärkeänä, mutta se [varhaiskasvatussuunnitelma] semmosenaan mikä se meillä nyt on ollu niin se ei kauheesti toimi ja jotenki se, että me kuitenkin, mun mielestä me keskustellaan niin paljon vanhempien kanssa muutenki”

5.2 Lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen

Päiväkodin työntekijät kertoivat, että lasten yksilöllisiä tarpeita pyritään ottamaan huomioon mahdollisimman paljon päiväkotipäivän aikana. Päivän suunnitelmat muuttuvat usein, koska lasten tarpeet vaihtelevat suuresti. Lasten erityiset tarpeet otetaan päiväkodissa huomioon yksilöllisinä tarpeina. Työntekijät pitävät huolen siitä, että tarvittavat asiat tulevat päiväkodissa käytyä läpi, mutta soveltavat suunnitelmia lasten tarpeita silmällä pitäen.

”ja yksilöllisyys saattaa olla jopa sitä, että ollaan suunniteltu esimerkiksi retkeä sinä päivänä mut sit saattaa olla, että lapsen tarpeet on ihan kotoa lähtiessä ollu ihan erilaiset -- sit meidän täytyy muuttaa sitä meidän retkisuunnitelmaa tai jopa luopua siitä”

”et se mikä on lapsen tarve, se menee meidän suunnitelmien edelle ja me siirretään niitä meidän omia suunnitelmia ja omaa ammattiosaamista sitte siihen tilanteeseen”

”aikuinen ottaa huomioon lapsen toiveet ja mahdollisuudet niin pitkälle ku se on viisasta ja mahdollista ja on herkkänä kuulemaan mitä, mikä on millonki kenenki tarve ja toive ja mahdollisuudet”

Työntekijät kertoivat käyttävänsä lasten havainnointia työvälineenä päivittäin. Lapset kehittyvät nopeasti ja heidän tarpeensa voivat vaihdella suuresti eri päivinä, joten lapsia tulee havainnoida jatkuvasti. Havainnoinnin kautta työntekijät saavat lapsesta tietoa ja huomaavat näin mahdollisia tuen tarpeita. Havaintoja kootaan yhteen ja niistä keskustellaan aktiivisesti toisten työntekijöiden kanssa. Päiväkodissa tehtävässä työssä on ensisijaisen tärkeää, että työntekijät ovat kiinnostuneita lapsista, joiden kanssa he työskentelevät.

”niin se vaatii semmosta herkkyyttä niinku lukea lapsia tai sillai niinku että havainnoida lapsia, että mikä se on se tarve itse kullaki”

”joka vaiheeseen me tehdään niitä havaintoja keskenämme, tai ensin itse ja sitten niistä keskustellaan ja siitä niinku tavallaan luodaan se mitä se lapsi saa sinä tiettyinä päivinä sitte, mihin pienryhmään se kuuluu sinä päivänä ja miten sitä lasta sitten tuetaan”

Päiväkodin työntekijöiden mielestä oli olennaista, että lasta kunnioitetaan samoin kuin aikuisia, ja että hänet hyväksytään sellaisenaan. Lisäksi vastaajat kokivat, että lapsen kannalta on tärkeää, että hänet huomioidaan lapsiryhmässä persoonana, omana yksilönään. Lapsille annetaan mahdollisuus ilmaista itseään omalla tavallaan, mutta rohkaistaan myös uusiin asioihin. Lapsen yksilöllisyyden tukemisen kannalta tärkeää on, että työntekijät kokivat lapset yhtä tärkeitä kuin aikuiset.

”Tavallaan huomioidaan se, että ryhmässä ku ne miten kukanenki reagoi asioihin ja osallistuu ja se, että se on se hänen tapansa ja se on ihan hyväksyttävä, että ei tarvi olla kaikkien niinku samalla lailla tekemässä asioita”

”mun mielestä sillälailla just että ujoja koitetaan rohkasta tai olla kaverina ja se, että se saa olla semmonen ku on.

”laps on yhtä arvokas kun kuka tahansa meistä aikuisista”

5.3 Eri näkökulmat lapsen yksilöllisyyden tukemiseen

Päiväkodin työntekijät kokivat saavansa sisäisen ja ulkoisen moniammatillisuuden kautta erilaisia näkökulmia ja uutta tietoa lasten yksilölliseen tukemiseen. Työntekijät kokivat, että moniammatillisuus auttaa lapsen yksilöllisten tarpeiden havainnoimisessa ja tukemisessa. Tärkeässä roolissa moniammatillisuudessa on keskustelu. Esimerkkeinä moniam-

matillisuudesta työntekijät mainitsivat tiimipalaverit, erityislastentarhanopettajan konsultoinnin ja ulkopuoliset terapeutit. Mahdollisten ongelmien ilmaantuessa useat eri työntekijät (lastenhoitaja, lastentarhanopettaja ja mahdollisesti erityislastentarhanopettaja) havainnoivat lasta, keskustelevat havainnoistaan ja selvittävät näin tuen tarpeen ja mahdolliset tukitoimet. Työntekijät kokivat, että eri koulutustaustat ja työuran pituus antoivat erilaisia näkökulmia asioihin.

”me saadaan myös aika hedelmällisiä keskusteluja aikaan näistä asioista, mistä me pohditaan kasvatukseen liittyviä asioita ja tai jonku lapsen tukemista tai omia havaintoja mitä hänestä on tehty ja sillä niinku mietitään sitä toimintatapaa et mikä ois sille lapselle parhaaksi”

”varsinki jos joku lapsi näyttää sille, että jotaki huolenaihetta on vaikka niin sittenhän me erilailla niinku vaikka lastenhoitaja sanoo lastentarhanopettajalle, että katotaanko tuota, että sillä vähän näyttäis nuin ja näin, että mitä sä arvioit ja sitten sä alat arvioida sitä ja sitten sä otat yhteyttä ertoon tai johonki, joka vielä arvioi sitä”

Päiväkodin työntekijät korostivat sitä, että ulkopuolinen moniammatillisuus koskee aina yksittäistä lasta. Näin lapsen yksilöllisyyttä voidaan tukea päiväkodista käsin myös päiväkodin ulkopuolelle. Ulkopuoliset ammattilaiset huolehtivat siitä, että päiväkodin työntekijät ovat tietoisia, mitä lapsen kanssa esimerkiksi terapian aikana tehdään.

”että kaikki nämä, tai sanottasko suurin osa näistä moniammatillisista yhteyksistä niin aina jotenki koskee sitä yksittäistä lasta”

”terapeuttien kanssa on sillä lailla, että niitten kanssa ollaan yhteyksissä tarpeen mukaan, että kyllä terapeutit pitää sen huolen ite, että me ollaan tietosia mitä tapahtuu”

Päiväkodin työntekijät olivat sitä mieltä, että pienen yksikön etuna on nimenomaan se, että kaikki työntekijät tuntevat kaikki lapset. Näin ollen jokaisen lapsen yksilöllisyyden tukeminen on helpompaa. Myöskin lapsen asioista puhuminen ja lapsen tarpeisiin vastaaminen helpottuu, kun kaikilla työntekijöillä on tieto juuri kyseisestä lapsesta.

”liittyen tähän moniammatillisuuteen -- tää yksilöllisyys on se, että tällä hetkellä, mä sanosin, että kaikki meidän työntekijät tuntee kaikki talon lapset ja kaikki perheet”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessamme yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi koettiin luottamuksellinen suhde päiväkodin työntekijöiden ja lasten vanhempien välillä. Samaa asiaa korostetaan myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa: kasvatuskumppanuus edellyttää keskinäistä luottamusta ja kunnioitusta (Stakes 2005, 31). Kasvatuskumppanuuden toimivuuden kannalta on tärkeää, että vanhemmat ja työntekijät saavuttavat keskenään luottamuksellisen suhteen. Myös kontekstuaalisen kasvun mallissa eri kasvuympäristön vuorovaikutusta pidetään tärkeänä. Koti ja päiväkotitoivat usean leikki-ikäisen lapsen tärkeitä kasvuympäristöjä, joten niiden välinen vuorovaikutus korostuu lapsen elämässä. Kontekstuaalisen kasvun mallissa kuitenkin korostetaan lasta itseään aktiivisena toimijana. (Hujala ym. 2007, 23.) Tutkimuksessamme ei tullut ilmi, otetaanko lapsi mukaan keskusteluihin, jotka koskevat häntä itseään. Työntekijät kuitenkin totesivat, että päivittäiset keskustelut, jotka tapahtuvat esimerkiksi vanhemman hakiessa lasta päiväkodista, ovat tärkeässä roolissa kasvatuskumppanuudessa. Usein näissä keskusteluissa lapsi ei kuitenkaan ole mukana, vaan keskustelut tapahtuvat vanhempien ja työntekijöiden välillä. Lapsen yksilöllisyyden tukemisen kannalta voisi olla hyödyllistä, jos hän olisi mukana näissä keskusteluissa kertoessa omia näkökulmiaan asioihin.

Edellä mainittuun viittaa myös päiväkodin työntekijöiden kunnioittava asenne lapsia kohtaan. Selvää on, ettei lapsen yksilöllisyyden tukeminen voi onnistua, elleivät aikuiset koe lapsia tärkeinä. Lasten kunnioittaminen ja hyväksyminen omana yksilönä on alku lapsen yksilöllisyyden tukemiselle.

Luottamuksellista suhdetta korostettiin myös siinä yhteydessä, kun työntekijät kertoivat joutuvansa joskus pyytämään vanhempia tekemään asioita eri tavalla, jotta se olisi lapsen kannalta edullisempaa. Vanhempien on usein vaikea asettua lapsen asemaan, ja tästä syystä jokin vanhemmille paremmin sopiva asia voikin olla lapsen kannalta huono. Kodin ja päiväkodin yhteistyö ei siis välttämättä ole vain lasta koskevan tiedon välittämistä, vaan se voi olla myös neuvojen antamista. Päiväkodin työntekijät voivat antaa vanhemmille kasvatuksellisia neuvoja tarpeen vaatiessa (Laine ym. 2012, 153.) Tätä kasvatuskumppanuus on parhaimmillaan. Päiväkodin mahdollisuudet tukea lapsen yksilöllisyyttä ovat siis suoraan verrannollisia kasvatuskumppanuuden toimivuuteen. Kun päiväkodin

työntekijöillä on lapsista mahdollisimman paljon oikeanlaista tietoa, ja vanhempien ajatukset ja toiveet ovat tulleet kuulluksi, on yksilöllisyyden tukeminen päiväkodissa helppompaa.

Päiväkodin työntekijöiden ajatus lapsen tarpeiden huomioimisesta päivittäin liittyy lapsilähtöisyyteen, jolloin toimintaa suunnitellaan lasten kiinnostusten ja tarpeiden mukaan. (Kinos 2001, 40 & Laine ym. 2012, 152.) Nykyään lapsilähtöisyydestä puhutaan paljon ja positiiviseen sävyyn. Päiväkodin työntekijät korostivat sitä, että toimintojen tulee päivittäin lähteä lapsen tarpeista, ja silloin lapsi saa tarvitsemansa tuen. Päivähoidon keskiössä ovat kuitenkin lapsen tarpeet, ja toimintaa tehdään lasta ja hänen hyvinvointiaan varten. Lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen päivähoitopäivän aikana on lapsen yksilöllisyyden tukemista pitkälle vietyä. Päiväkodin mahdollisuudet tähän ovat hyvät esimerkiksi pienissä yksiköissä, kun kaikki työntekijät tuntevat kaikki lapset, ja viestien välittäminen on nopeampaa kuin isoissa yksiköissä. Lapsen tarpeiden päivittäiseen huomioimiseen liittyy vahvasti myös työntekijöiden väliset suhteet ja yleinen ilmapiiri. Kun työntekijöillä on keskenään hyvät ja luottamukselliset välit, on lasten asioistakin helpompi käydä avointa keskustelua.

Työntekijöiden mielestä myös moniammatillisuudella on merkitystä lapsen yksilöllisyyden tukemiselle. Päiväkodin työntekijät kertoivat samaa kuin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (2014, viitattu 15.11.2014) sanoo varhaiskasvatuksen asiantuntijuudesta. Se on osa moniammatillista yhteistyötä, joka rakentuu lapsen ja perheen kohtaamisesta, lapsen osallistamisesta vertaistoimintaan sekä herkkyydestä kuunnella lapsen tarpeita. Moniammatillisuudesta on siis hyötyä lapsen yksilöllisyyden tukemisessa niin päiväkodin sisällä kuin ulkoisestikin, sillä laaja-alaisemman ja eri näkökulmia sisältävän vuoropuhelun tuloksena lapsi saa varmasti parhaimman mahdollisen tuen. Moniammatillinen tiimityö päiväkodin sisällä takaa sen, että lapsen tarpeita havainnoidaan ja tulkitaan erilaisista lähtökohdista ja näkökulmista, ja näin saadaan laajempaa analyysia aikaiseksi. Isoherranen (2005, 14) kuvaa moniammatillisuutta yhteistyöksi, jossa eri asiantuntijat pyrkivät huomioimaan asiakkaan koko palveluntarpeen, ja jossa korostuvat asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen, vuorovaikutteinen yhteistyö sekä rajojen ylitykset ja verkostojen käyttäminen. Tulosten perusteella

voidaan todeta, että moniammatillisuudella on merkitystä lapsen yksilöllisyyden tukemisessa, sillä ilman toimivaa verkostotyötä ja asiantuntijoiden keskinäistä vuoropuhelua, voisi lapsen tarpeisiin vastaaminen jäädä huomiotta.

Tutkimuksemme tulosten perusteella päiväkodin mahdollisuudet tukea lapsen yksilöllisyyttä toteutuvat suhteellisen hyvin. Lasten yksilöllisiä tarpeita otetaan huomioon mahdollisimman paljon ryhmätoiminnan rajoissa. Lapsia myös kunnioitetaan yksilöllisinä persoonina ja pidetään tasa-arvoisena aikuisten kanssa. Päivähoito on kuitenkin myös ryhmätoimintaa ja tästä syystä yksilöllisyyden huomioiminen ei aina onnistu. Työntekijöiden, ja myös vanhempien, on hyväksyttävä, että jokaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ei ole aina mahdollista vastata. Tärkeintä on, että siihen pyritään joka päivä, ja että työntekijät ovat kiinnostuneita lapsista, ja valmiita vastaamaan heidän tarpeisiinsa.

7 POHDINTA

Opinnäytetyössämme kohtasimme vaikeuksia muun muassa käsitteen yksilöllisyys määrittelyssä. Yritimme etsiä tietoa yksilöllisyydestä nimenomaan päiväkodissa, mutta emme löytäneet laajasti lähdekirjallisuutta, joten tietoperustamme jäi mielestämme melko niukaksi. Prosessin edetessä huomasimme kuitenkin, että haastattelemamme päiväkodin työntekijät kuvasivat juuri samoja asioita, joita olimme tietoperustaamme keränneet. Saatut tulokset siis keskustelivat pitkälti tietoperustamme kanssa, joten raporttivaiheessa emme joutuneet muokkaamaan sitä paljoa. Muutenkin yksilöllisyys päiväkodissa on haastava käsite. Siitä on aiemmin puhuttu paljon, ja päiväkodin työntekijöiden mielestä se oli jossain vaiheessa myös ”buumi”. Lapsen yksilöllisyyden huomioiminen ja tukeminen on merkittävä osa lapsen hyvinvointia, minkä vuoksi mielestämme on merkillistä, ettei ole olemassa enempää lähdekirjallisuutta, missä korostettaisiin lapsen yksilöllisyyttä päiväkodeissa. Toisaalta mietimme, osasimmeko etsiä lähdekirjallisuutta oikeilla hakusanoilla.

Aineiston analyysi tuotti meille vaikeuksia, ja siihen vaikutti mielestämme se, ettemme päässeet osallistumaan syksyn työpajoihin. Olimme kuitenkin jo keväällä päättäneet, että tekisimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin aineiston laajuuden ja kokemusnäkökulman vuoksi. Koimme, että aineistolähtöinen sisällönanalyysi oli sopiva valinta tutkimuksemme. Sen avulla saimme aineistosta hyvän kokonaiskuvan. Ala- ja yläluokkien tekeminen osoittautui aluksi haastavaksi, koska oli vaikea nähdä, miten mitkäkin alaluokat liittyivät yhteen. Myös yläluokkien ja pääluokan kuvaavien käsitteiden määrittelemisen oli haastavaa, mutta lopulta saimme ne vastaamaan hyvin aineiston sisältöä. Analyysissa syntyneen taulukon avulla tuloksia oli helppoa avata raporttiin.

Haastattelumuotona käytimme teemahaastattelua ja haastattelimme työntekijät pareittain, koska uskoimme näin saavamme aikaiseksi avointa keskustelua ja enemmän aineistoa. Valinta oli oikea, sillä aineistoa kertyi paljon ja se oli paikoin hyvin keskustelevaa. Myös haastattelutilanteet tuntuivat rennoilta. Olimme lähettäneet kysymykset haastatteluihin

osallistuville etukäteen, joten he olivat ehtineet tutustua niihin, eikä haastattelussa käytetty aikaa niihin perehtymiseen. Toisaalta haastatteluissa heräsi paljon ajatuksia myös aiheiden vierestä, minkä vuoksi emme voineet hyödyntää laajaa tutkimusaineistoamme kokonaisuudessaan. Tämän vuoksi myös tuloksemme voivat vaikuttaa niukoilta, jos niitä vertaa aineiston laajuuteen. Olemme kuitenkin tyytyväisiä saatuihin tuloksiin, sillä ne osoittavat yhteyttä käytettyyn tietoperustaan, ja niistä oli helppo tehdä johtopäätöksiä.

Oli erittäin hyvä, että teimme opinnäytetyön kahdestaan, sillä kahdestaan keskustellessamme toimme esiin uudenlaisia näkökulmia, ja omat ajatukset saivat vahvistusta toisen ajatuksista. Parityöskentely oli hyvä paitsi asioiden ja ajatusten jakamisessa, mutta myös työtehtävien jakamisessa. Työ ei tuntunut ylitsepääsemättömän rankalta tai vaikealta, kun tiesi, että ei ole prosessissa yksin. Toiselta sai myös kaipaamaansa vertaistukea koko prosessin ajan. Ajattelimme tätä myös moniammatillisuuden näkökulmasta: molemmilla on hieman erilaiset suuntautumiset opinnoissa, joten näkökulmamme olivat paikoin hyvin erilaisia. Näin saimme aineiston annin laajemmin käyttöön, kun toinen käsitti jonkun kohdan eri tavalla.

Oppimistavoitteenamme oli vahvistaa reflektiivistä, tutkivaa ja kehittävää työtettä, käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja tiedon tuottamista. Oppimistavoitteenamme oli siis oppia konkreettisesti tekemään tutkimusta, koska kumpikaan meistä ei näin laajaa tutkimusta ole aiemmin tehnyt. Tutkimuksen tekeminen on luonnollisesti tullut tutuksi tutkimusprosessin aikana. Prosessin aikana tuli useaan otteeseen pohdittua omaa työskentelyä, ja sitä miten se vaikuttaa tutkimukseen. Oli esimerkiksi haastavaa pitää omat pohdinnat ja reflektointi pois tutkimuksen tuloksista, koska tuloksia olisi halunnut kommentoida itse. Haastattelutilanteessa oli myös keskityttävä siihen, ettei johdattele haastateltavia mihinkään suuntaan, vaan antaa heidän kertoa asioista, jotka heille tulevat aiheista mieleen.

Tutkimusprosessi lisäsi huomattavasti molempien tutkimuksellista osaamista. Opimme tekemään laadullista tutkimusta ja huomasimme teemahaastattelun toimivaksi menetelmäksi. Opimme useita seikkoja, jotka helpottavat tutkimuksen tekemistä. Haastattelun nauhoittaminen oli huomattavasti helpompi tapa kuin esimerkiksi muistiinpanojen tekeminen käsin. Lisäksi tiedonhakutaitomme kehittyivät ja monipuolistuivat. Opimme myös

uutta tietoa päiväkotityöhön liittyen, kun keräsimme tietoperustaamme. Tästä uudesta tiedosta on paljon hyötyä, jos työllistymme tulevaisuudessa lastentarhanopettajan tehtäviin. Myös se, että meillä on kokemusta tieteellisen tutkimuksen tekemisestä, hyödyttää meitä tulevaisuudessa, jos työllistymme esimerkiksi hankkeisiin tai projekteihin.

Tavoitteenamme oli myös oppia tuottamaan uutta tietoa. Tutkimuksen tulokset olivat kuitenkin suurelta osin sellaisia, mitä olimme odottaneetkin. Tutkimuksessa tuli kuitenkin ilmi myös sellaisia asioita, joita emme aiemmin itse ole ajatelleet kuuluvan lapsen yksilöllisyyden tukemiseen. Tietomme tutkittavasta asiasta siis syventyivät. Tutkimuksemme auttaa päiväkotien työntekijöitä refleктоimaan omaa osaamistaan lasten yksilöllisyyden tukemisessa päiväkodeissa, jolloin siitä on hyötyä myös työelämän kannalta. Tutkimuksestamme on hyötyä päiväkodeissa työskenteleville ammattilaisille, jos he etsivät tietoa lapsen yksilöllisyyden tukemisesta. Tutkimuksemme tuloksissa on esitelty hyviä keinoja, miten lapsen yksilöllisyyttä voidaan tukea päiväkodin arjessa.

Jatkokehittämissideana olisi laajempi tutkimus suomalaisten päiväkotien mahdollisuudesta tukea lapsen yksilöllisyyttä. Tutkimuksemme vastaa vain yhden päiväkodin mahdollisuuksista tukea lapsen yksilöllisyyttä, joten aihetta voisi olla syytä tutkia alueellisesti, tai jopa valtakunnallisesti. Vaihtoehtoinen näkökulma jatkotutkimukselle olisi se, minkälaiset asiat ja ilmiöt vaikeuttavat lapsen yksilöllisyyden tukemista suomalaisissa päiväkodeissa, ja miten niihin esimerkiksi voitaisiin reagoida.

Tutkimuksemme tulokset vastasivat hyvin pitkälti siihen, miten itse koimme lapsen yksilöllisyyteen vastattavan päiväkodissa. Keinoina havainnointi ja päivittäiset keskustelut vanhempien kanssa sekä tiimityön merkitys olivat aiemmin tuttuja. Yllätyksenä tuli varhaiskasvatussuunnitelman vähäinen käyttö, tai sen toimimattomuus. Toisaalta työntekijöiden perustelut asialle, ja päivittäisten keskustelujen tärkeyden korostaminen selvensivät asiaa. Olemme molemmat suorittaneet ammattiharjoittelun päiväkotiin, ja oma tutkimuksemme on, että lapsen yksilöllisyys ja lapsen tarpeisiin vastaaminen ovat päiväkodin työntekijöille tärkeä asia, ja sen korostaminen tulisi muistaa päiväkodin arkipäivien toiminnassa.

LÄHTEET

Bronfenbrenner, U. 1979. The ecology of human development : experiments by nature and design. Harvard University Press, Cambridge, Mass.

Dunderfelt, T. 2011. Elämäntapa-psykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja: Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 54-66.

Hirsjärvi, S., & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. laitos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila-Haapakoski S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Varhaiskasvatus 90 Oy.

Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Hujala, E. 2002. Uudistuva esiopetus. Jyväskylä: Varhaiskasvatus 90 Oy.

Innokylä. 2014. Sosionomi (AMK) –tutkinto. Viitattu 22.9.2014. <https://www.innokyla.fi/sosionomi-amk-tutkinto>

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: Dark Oy.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Karling, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2008. Lapsen aika. 11. uud. p. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Teoksessa E. Hujala: Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy. 1-57.

Kupila, P. 2011. Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa Teoksessa E. Hujala & L. Turja: Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 300-311.

Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti – ihmisen yksilöllisyys. Juva: WSOY.

Kempele. 2013. Lapsi- ja nuorisopoliittinen toimenpideohjelma vuoteen 2017. Viitattu 23.4.2014. <http://www.kempele.fi/media/files/docs/asukkaalle/hyvinvointi/lapsi-ja-nuoripoliittinen.pdf>

Kempeleen päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma. 2014. Viitattu 18.3.2014. <http://www.kempele.fi/media/files/docs/paivahoito/kempeleenkunnanvasu.pdf>

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T. & Välimäki P. 2012. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus. 28-45.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi – yhdessä tekemisen toimintamalleja. Juva: PS-kustannus.

Puhakka, J. & Selkee, J. (toim.) 2003. Hyvän elämän alku kunnallisessa palvelutuotannossa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Puroila, A-M & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen: Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus. 204-226.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatustieteen yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa: Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus. 17-47.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. 2007:6. Varhaiskasvatustutkimus ja varhaiskasvatuksen kansainvälinen kehitys. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan Varhaiskasvatustutkimus ja kansainvälinen tilanne –jaoksen raportti. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. 2009:28. Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jaosto varhaiskasvatustieteen kehittämisestä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Toinen tarkistettu painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Mitä monialaisuus on? Hakupäivä 23.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/monialaisuus

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja: Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 41-53.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012-2014. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet. Viitattu 4.10.2014. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4/periaatteet>

Tutkimussuunnitelma Yhdessä. Palvelujen yhdessä tuottaminen – vaikuttavuutta palvelumuotoilun menetelmin. 2014.

Viinamäki, L. & Saari, E. 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vesterinen, M-L. 2011. Sote-ennakointi – sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen tulevaisuuden ennakointi. Etelä-Karjalan Koulutuskuntayhtymän julkaisuja. Viitattu 23.4.2014. http://www.opi.fi/download/133556_SOTE-ENNAKOINTI_loppuraportti.pdf

LIITTEET

Liite 1. Haastattelun teemarunko

Liite 2. Esimerkki analyysista

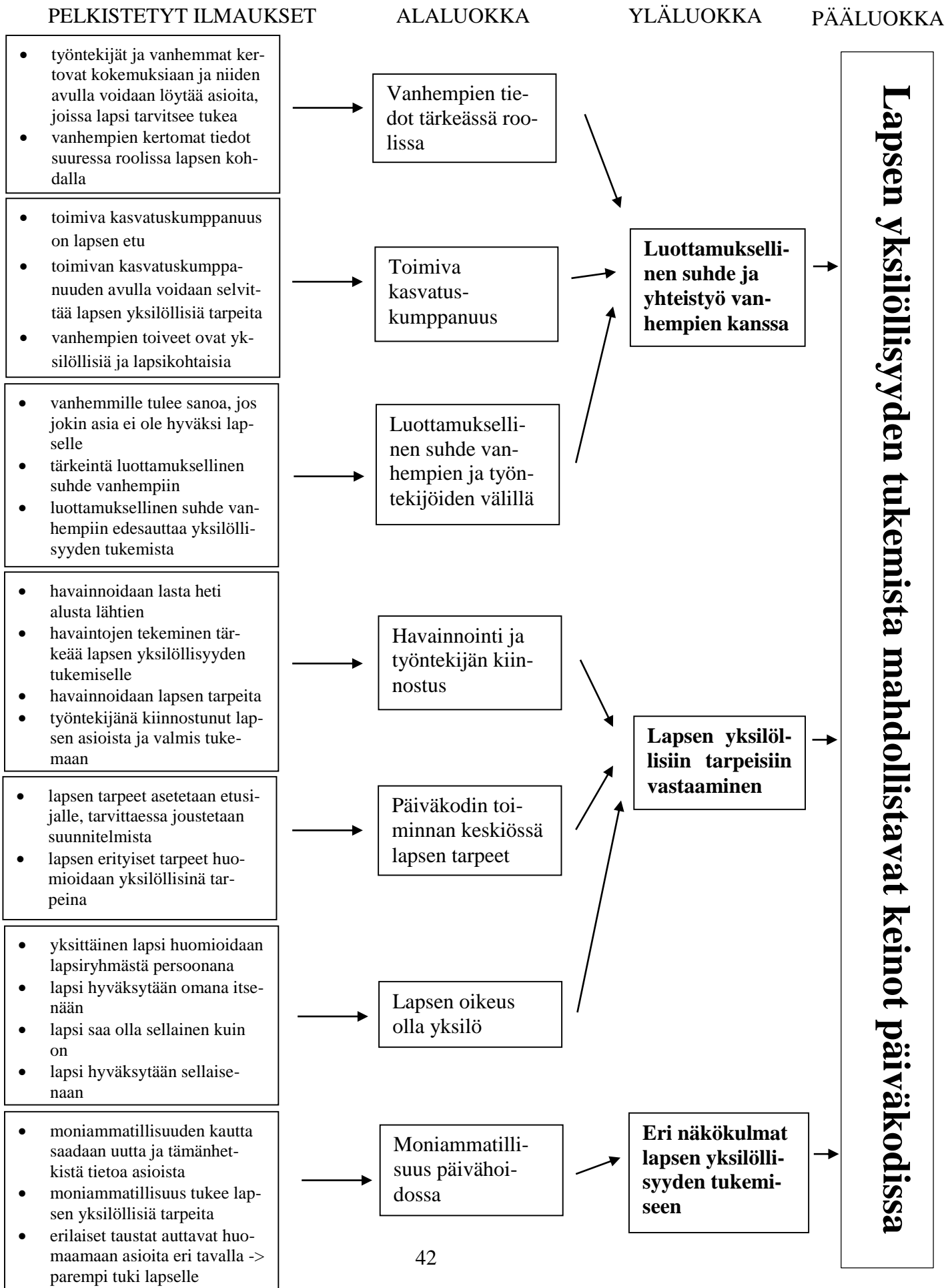
Liite 3. Opinnäytetyön yhteistyösopimus

Liite 4. Suostumus tutkimukseen

1. Lapsilähtöisyys
 - Kertokaa lapsilähtöisyydestä päiväkodissa
 - Lapsilähtöisyyden merkitys lapsen yksilöllisyyden tukemisessa (kuuntelu/havainnointi, yksilöllisyys/yksilölliset tarpeet, ryhmäkoot, kiire)
2. Kasvatuskumppanuus
 - Kertokaa kasvatuskumppanuudesta päiväkodissa
 - Kertokaa kasvatuskumppanuuden merkityksestä lapsen yksilöllisyyden tukemisen kannalta
3. Moniammatillisuus
 - Kertokaa sisäisestä ja ulkoisesta moniammatillisuudesta päiväkodissa
 - Mikä on sen merkitys lapsen yksilöllisyyden tukemisessa

ESIMERKKI ANALYYSISTA

LIITE 2

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖSOPIMUS

I Toimijat		
Tekijä I (Opiskelija)	Etunimi Antti	Sukunimi Härkönen
	Osoite [Redacted]	Sähköpostiosoite [Redacted]
	Puhelinnumero [Redacted]	Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma
Tekijä II (Opiskelija)	Etunimi Annukka	Sukunimi Karjalainen
	Osoite [Redacted]	Sähköpostiosoite [Redacted]
	Puhelinnumero [Redacted]	Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma
Tekijä III (Opiskelija)	Etunimi	Sukunimi
	Osoite	Sähköpostiosoite
	Puhelinnumero	Koulutusohjelma
Tekijä IV (Opiskelija)	Etunimi	Sukunimi
	Osoite	Sähköpostiosoite
	Puhelinnumero	Koulutusohjelma
Toimeksiantaja I	Organisaation nimi [Redacted]	
	Työn ohjaaja/nyhtäishenkilö [Redacted]	Osoite [Redacted]
	Puhelin [Redacted]	Sähköposti [Redacted]
Toimeksiantaja II	Organisaation nimi	
	Työn ohjaaja/nyhtäishenkilö	Osoite
	Puhelin	Sähköposti

Oulun ammattiopisto	
Toimeksi- antaja III	<p>Organisaation nimi</p> <p>Työn ohjaaja/työntekijä</p> <p>Puhelin</p> <p>Sähköposti</p>
Oulun ammatti- korkeakoulu	<p>Yksikön nimi</p> <p>Professiorintien kampus, sosiaali- ja terveysalan yksikkö</p> <p>Ohjaava opettaja</p> <p>Huttunen Riikka</p> <p>Puhelin</p> <p>050 5936438</p> <p>riikka.huttunen@oamk.fi</p>
Oulun ammatti- korkeakoulu II	<p>Yksikön nimi</p> <p>Professiorintien kampus, sosiaali- ja terveysalan yksikkö</p> <p>Ohjaava opettaja</p> <p>Pietilä Pirkko</p> <p>Puhelin</p> <p>050 5423583</p> <p>pirkko.pietila@oamk.fi</p>
Oulun ammatti- korkeakoulu koulu III	<p>Yksikön nimi</p> <p>Ohjaava opettaja</p> <p>Puhelin</p> <p>Sähköposti</p>
Opinnytyshet- vi ohjaaja ja vastaava	<p>Vastuu opinnytyshetvissä ja tukitoissa on Teijasta. Ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnytyshetvien toteuttamiseen ohjaajien toiminnallisella osaamisella.</p> <p>Toukokuun alkuun asti vastuu on Oulun ammattiopiston koulutuskeskuksella. Jos opinnytyshetvissä on tarvetta lisäohjeisiin, ne on annettava Oulun ammattiopiston koulutuskeskukselle.</p>
Toukokuun alun opinnytyshet- vi ohjaaja ja vastaava	<p>Opinnytyshetvissä on koulutuskeskuksen ohjaaja. Jos opinnytyshetvissä on tarvetta lisäohjeisiin, ne on annettava Oulun ammattiopiston koulutuskeskukselle. Toukokuun alkuun asti vastuu on Oulun ammattiopiston koulutuskeskuksella. Jos opinnytyshetvissä on tarvetta lisäohjeisiin, ne on annettava Oulun ammattiopiston koulutuskeskukselle.</p>
II Suunnitelma	<p>Opinnytyshetvissä</p> <p>Alueellinen</p> <p>Lapsen yksilöllisyyden tukeminen päiväkodissa</p> <p>Kehittäminen-tuettavuusohjelman tavoite ja tulokset</p> <p>Tavoitteena on tukea, millä lailla varhaiskasvatukseen työntekijät kokevat päiväkodin mahdollisuudet tukea lapsen yksilöllisyyttä.</p>

[illegible][illegible]

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUJAKSI

Suostun osallistumaan sosionomiopiskelijoiden Annu Karjalaisen ja Anni Härkösen tekemään tutkimukseen aiheesta lapsen yksilöllisyyden tukeminen päiväkodissa. Minulle on selvitetty, mihin tutkimuksen aineistoa tullaan käyttämään ja että tutkimuksen tekijät noudattavat tutkimukselle asetettuja eettisiä ohjeita. Tiedän, että tutkimukseen osallistuminen on minulle vapaaehtoista, eikä minulle aiheudu tutkimukseen sekä haastatteluun osallistumisesta haittaa, ja että nauhoitettu haastatteluaineisto käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti. Tiedän myös, että voin halutessani keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen.

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Tutkijat

Anni Härkönen

Annu Karjalainen